

We hebben een goede start gemaakt. De kinderen zijn enthousiast, kunnen hard werken en we hebben het gezellig met elkaar. Het is voor een aantal kinderen nog wel even wennen dat ze er niet komen met half naar een opdracht luisteren en er dan toch wel uitkomen. Dat is iets wat ik elk jaar zie bij kinderen die voor het eerst in de plusklas komen. Hier zit dus al het eerste 'leren leren' voor de meeste kinderen: focus op de instructie en de aandacht ook vasthouden.

Dit geldt helemaal voor de uitleg van Rekentijger, want de uitleg krijgen ze op vrijdag in de plusklas, en de week daarna maken ze het werk in de eigen groep. Dan kunnen ze niet nog eens uitleg aan mij vragen....

Over het zelfstandig werk vertel ik meer in de volgende update. In deze update is het hoofdonderwerp:

Project ACP-denken

Een beetje theorie vooraf

Prof. Robert J. Sternberg is iemand die veel studie heeft gedaan op het gebied van hoogbegaafdheid. In zijn boek 'Teaching for Successful Intelligence' (2000) onderscheidt hij drie soorten intelligent gedrag:

- Analytische intelligentie.

Deze wordt vooral aangesproken in schoolse situaties. Het gaat hierbij om inzicht, logisch redeneren, hoofd- en bijzaken onderscheiden, overzicht bij complexe opdrachten, vermogen om te evalueren. Dit is ook de intelligentie die bij de meeste IQ-tests gemeten wordt.

- Creatieve intelligentie.

Hier gaat het om dingen als associëren en brainstormen, flexibel denken en inlevingsvermogen, originaliteit en vormgeving. Meestal worden deze vaardigheden gekoppeld aan de 'creatieve vakken' op school, maar het creatieve denkvermogen speelt ook een grote rol in wetenschap, kunst, probleemoplossend vermogen en samenwerking met anderen.

- Praktische intelligentie.

Dit is het vermogen om wat je bedacht hebt ook concreet te maken in een waardevol product. Dat kan een werkstuk zijn dat op tijd wordt ingeleverd, of een geslaagde bankroof (.....), een diploma of een beeldhouwwerk dat uiteindelijk op het plein staat. Doelgericht werken, plannen, doorzettingsvermogen, kennis van de eigen sterke en zwakke kanten, maar ook teamwork en overtuigingskracht zijn aspecten van praktische intelligentie. In de lessen van dit project kop nog een ander aspect van praktische intelligentie aan bod: omgang met materiaal. Het vermogen om het idee in je hoofd vorm te geven in een (weerbarstig) materiaal.

Hoe ziet dit eruit in de plusklas?

In de groepen 5 t/m 8 krijgen de kinderen groepsopdrachten waarbij meestal een 'probleem' opgelost moet worden. De kinderen leren al doende wat de drie manieren van denken inhouden, welke zij in verschillende situaties gebruiken en welke bij hen sterker en minder sterk is. Hierbij is het samen oplossen van het probleem even belangrijk als het reflecteren en evalueren. Er is altijd ruim aandacht voor het nabespreken en daarna vastleggen van belangrijke punten op het evaluatieblad. Er zit een toenemende moeilijkheidsgraad in. In groep 7 en 8 komt het accent te

liggen op het bewust inzetten van bepaalde manieren van denken en het toepassen en oefenen van het geleerde in situaties buiten de plusklas (transfer).

Les 1 Introductie en eerste opdracht.

De kinderen hebben inmiddels de eerste les gehad.

In deze les heb ik de drie manieren van denken bij de kinderen geïntroduceerd. Niet op de manier zoals u hierboven heeft kunnen lezen, maar met voorbeelden en een soort samenvatting: wat voor vragen horen bij de drie manieren van denken?

Analytisch:

Klopt dit?

Weten we het goed?

Wat is precies de opdracht?

Wat weten we wel en wat niet?

Wat is goed/fout aan een plan?

Creatief:

Kunnen we op een nieuwe manier iets anders bedenken?

Kunnen we iets nieuws verzinnen?

Wat is leuk, spannend, grappig, ongewoon?

Wat is er allemaal mogelijk?

Praktisch:

Hoe maken we onze plannen zó dat het werkt?

Wat weten we van het materiaal?

Hoe werkt het?

Welk plan gaat lukken?

Hoe lossen we het op als het niet goed werkt?

Vervolgens kregen de kinderen de volgende opdracht (ik typ hieronder de letterlijke tekst die ik heb voorgelezen):

Kennen jullie die wedstrijden van Domino-Day, waar ze rijen dominostenen laten omvallen?

Dat gaan wij nu doen. Je gaat in groepjes samenwerken, en de opdracht is: Zet de dominostenen zo neer dat je er één omduwt, zodat de andere stenen ook omvallen (Ik maak hierbij een horizontale beweging met mijn arm om het omvallen aan te geven).

Daarna ga ik meten met de duimstok: van de eerste dominosteent tot de laatste die is omgevallen. De groep die de langste afstand heeft tussen die twee stenen die zijn omgevallen, heeft gewonnen. Jullie krijgen hier 7 minuten de tijd voor.

De bedoeling van deze les is om iets duidelijk te maken over creatief denken. De formulering van de opdracht (en vooral ook het horizontale gebaar met mijn arm) versterken het effect om binnen de gewone denkkaders te blijven. Op die manier komt in de nabespreking het speciale van creatief denken extra goed uit.

De kinderen gaan enthousiast aan het werk. Als snel hoor je ze overleggen met elkaar. Enkele stukjes van dat overleg noteer ik om na afloop van de 7 minuten met de kinderen te kunnen evalueren wat voor manier van denken achter die woorden zit. Meestal verschijnen er allemaal

keurige rechte rijtjes, waarbij de dominostenen (hopelijk) precies ver genoeg uit elkaar staan om de volgende om te laten vallen. Dat was deze keer precies zo.

Na zeven minuten volgt eerst bespreken. Denk je dat de stenen van jullie allemaal om gaan vallen? Waarom wel/niet? Hoe heb je gedacht? Wat voor manier van denken is dat?

Bijvoorbeeld: ik zag dat jullie het gingen uitproberen: praktisch denken.

Na afloop van dit gesprek concluderen we dat we vooral analytisch en praktisch gedacht hebben. In deze groep (en dat is best bijzonder) was er één groepje dat ook al wat creatieve ideeën had uitgeprobeerd. Maar die werden al gauw weer verworpen.

Vervolgens laten we om de beurt onze steentjes vallen en meten de afstanden. In deze groep kregen we afstanden van 24 en 36 cm. Ik vertel vervolgens dat ik dit bij meer groepen gedaan heb en dat er groepjes waren die wel tot 1,40 m zijn gekomen! Verbazing alom! Ik vraag nog eens naar de manieren van denken. Welke manier van denken hebben we nog maar heel weinig gebruikt? Creatief denken. Wat betekent dat ook al weer? Op een nieuwe manier..... Jullie krijgen weer 7 minuten en probeer creatief te denken! Bij deze groep kwamen er wel wat ideeën, maar dat waren vooral correcties op wat nog iets beter had gekund dan de eerste keer. De afstanden werken iets groter, maar de 40 cm werd niet gehaald.

Na die 7 minuten praten we na over creatief denken. Eerst laat ik zien hoe je die 1 meter 40 kunt halen. Zet het rijtje bij de rand van de tafel en zorg zo dat het laatste steentje van de tafel afvalt. Reacties: 'Jaaa, dat kan ik ook!' 'Je zei niet dat dat mocht!'

Prachtige reacties om te laten zien wat er aan creatief denken vastzit.

Ik vertelde de kinderen dat het wel eens gebeurde dat kinderen het precies zo gedaan hadden, maar niet zagen dat dit een oplossing was..... Ze pakten het steentje van de grond en gingen verder uitproberen.

Zo ontdekken we dat

- creatief denken vaak een plotseling inzicht is
- creatief denken kan zijn: bekijk het eens van een andere kant.
- creatieve ideeën vaak eerst verworpen worden door anderen
- er moet voor nodig is om creatieve ideeën naar voren te brengen

Vervolgens stel ik de vraag wat nu de beste manier van denken is. Al discussiërend komen we tot de conclusie dat niet één van de manieren het beste is, maar dat ze elkaar aanvullen en nodig hebben.

Tenslotte vullen we nog een verwerkingsblad in waar de resultaten van de wedstrijd komen te staan, maar vooral ook hoe de kinderen gedacht hebben, welke manieren van denken dan waren en welke manier van denken ze bij de volgende opdracht van plan zijn meer te gebruiken dan deze keer.

De opdrachten van ACP-denken vormen een rode draad in de lessen van plusklas 5 tot en met 8. In groep 5 ligt de nadruk op steeds beter begrijpen wat die drie manieren van denken betekenen en welke bij jou zelf sterker en minder sterk aanwezig zijn.

Spellen

Spellen hebben een vaste plek in de plusklas.

Allereerst de denkspellen aan het begin van de les. De kinderen spelen dan individueel een denkspel dat ze zelf gekozen hebben. De eerste twee weken mogen ze verschillende spellen uitproberen om in de derde week een spel te kiezen dat ze helemaal uit gaan spelen.

De kinderen kunnen de uitdaging dus aangaan met een spel naar eigen keuze (tegemoetkoming aan behoefte aan autonomie, en een hoge motivatie bij het beginnen aan de opdracht). Dit spel moeten ze wel helemaal uitspelen! Dat betekent doorzetten, want bij ieder spel komen de kinderen wel momenten tegen het lijkt dat een puzzel niet op de lossen is.

Flashpoint

In groep 5 en 6 spelen we een aantal keer het spel Flashpoint. Gisteren was de eerste keer. Dit is een coöperatief spel. Dat betekent dat je niet tegen elkaar speelt, maar met z'n allen samenwerkt om te winnen 'van het spel'.

Bij Flashpoint zijn de kinderen een team brandweerlieden. Er staat een huis in brand en er zijn tien mensen binnen.....

Dit spel kun je heel makkelijk spelen met meer spelers dan er brandweerlieden in het spel zijn, want bij ieder beurt moet je met z'n allen overleggen wat op dat moment het beste is om te doen. Welke strategie moet je nu gebruiken? Wie doet wat?

Elke brandweerman heeft een bepaald specialisme, en sommige specialisten kunnen andere dingen juist weer minder goed.

En er zijn twee dingen om in de gaten te houden: de brand moet geblust worden, of in ieder geval binnen de perken gehouden worden, en de mensen moeten gered worden.

Je hebt het spel gewonnen als je 7 'personen van aandacht' gered hebt.

Je verliest als er drie slachtoffers in de brand zijn gekomen of als het huis te erg beschadigd is geraakt. Spannend!

Het spel heeft verschillende moeilijkheidsgraden, dus het verveelt nooit!

Gisteren heb ik het spel uitgelegd en heb het eerste halfuur nadrukkelijk gecoacht. Daarna liet ik het steeds meer aan de kinderen over. Ze hebben het nét gehaald. Het was lekker spannend!

Winnen en verliezen

We spelen ook met enige regelmaat spellen waarbij je wel tegen elkaar speelt. Voor sommige kinderen heel nuttig om te leren omgaan met winnen en verliezen.

Op dit moment spelen we het spel Franks Zoo. Heel leuk om te zien hoe de kinderen langzamerhand steeds meer tactiek in het spel gebruiken.

Marco Elsenbroek